

מורנו ראש הכולל הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א^א

בדין מעיין הבלוע בקרקע

מים שאוצין טהור, ו"צ מ"ט צאמת לא יחשז כמעין שריצה עליו שאוצין הרי המים שנשארז בגידים שצקרקע הם מי מעין, ומה הנידון צזה צדעת הרא"ש.

והנראה מצואר מדצרי הרא"ש דס"ל [צחי' הא'] דעיקר שם מעין לא חל אלא כאשר המעין נוצע ויונא מן הקרקע, אצל כשהמים צתוך הקרקע אכתי אין לזה שם מעין כלל. ואילו יעשה נקצים צקרקע ויחצר מים לטהוס ודאי לא חשיצ חיבור למעין דליכא שם מעין כשהמים צתהוס אלא כשנוצעים ויונאים מן הקרקע. [והא דכתיב (צראשית ז, יא) "נצקעו כל מעיינות תהוס", י"ל דמעיינות תהוס אקרי, אצל מעין סחם לא אקרי אלא כאשר הוא נוצע ולא כשהוא צתהוס]. ולכך כתב הרא"ש דלריך צבייה והמשכה, דאילו מדין מעין שריצה עליו מים שאוצין לא שייך להכשיר הכא שהוא צתוך הגידים שצקרקע.

כתב הרא"ש צתשו' (כלל ל"א דין י"א) דמקוה שנוצע ונתייצש צקיץ והיה צור רחוק ממנו קצת ומלאוהו מים שאוצין ונחמלא המקוה מתחת הקרקע מאותם מים שאוצין, המקוה כשר כאילו הוא נוצע. וכן פסק צשו"ע סי' ר"א סעי' מ"ו.

ובטעמא דמילחא כתב הרא"ש [והוצא צט"ז שם סקני"ז] צ' טעמים, הא' דאע"פ שצומן החוס הגידים שצקרקע נצמחים ואין שם מים למלאות הצאר, מ"מ נשאר לחלוטית בגידים וכשצאים עליהם מים שאוצין הרי הם נטהרים צרבייה והמשכה. ועוד כתב הרא"ש דכיון שיס בגידים קצת מים יש עליהם תורת מעין וריצה עליהם שאוצין.

והנה צחי' הא' שכתב הרא"ש שנטהר צרבייה והמשכה מצואר דס"ל דאין לזה דין מעין דאל"כ אי"צ צבייה והמשכה אלא כל שריצה עליהם

בענין זחילה מחמת הטובל

שאוצין, והשאוב מן הצד וירדו שלשה וטבלו צהן ונתערצו, המקואות טהורין והטובלין טהורין.

במתני' פ"ו מ"ג שלש מקואות צזה כ' סאה וצזה כ' סאה, וצזה כ' סאה מים

^א מתוך שיעורי רבינו שליט"א נכתב ע"י א' השומעים.

ובשו"ת הריצ"ש (ריש סי' רל"ז) כתב דאין
המים נקראין זוחלין אע"פ שלא ישארו
המים במקוה שמטביל בו אלא הרי הוא נקרא
אשבורן כיון שמן המקוה באו ואליו הם שבים
אלא שנחפחו בהכרח מחמת אדם או מחמת דבר
אחר שבתוך המקוה, עכ"ל.

והנה הריצ"ש הזכיר ז' ספרות, א' דנחפחו
מחמת הטובל, ז' דהמים שבים למקוה.
ויל"ע אם צעין תרתי לטיבותא כדי שלא יחשב
זוחלין או דוקא בתרתי לגריעותא שאינו מחמת
הטובל וגם אינו שב למקוה חשיב זוחלין.

והנה הרמ"א צסי' ר"א סעי' נ' העתיק דברי
הריצ"ש וכתב רק הספרא ששבים למקוה
ולא הזכיר דדוקא אם המים יוצאים מחמת הטובל,
משמע דבספרא זו ששבים למקוה סגי דלא להוי
זוחלין. ואכתי אין מוכרח דבספרא שנחפחו מחמת
הטובל לחוד הוי זוחלין. ועי' בש"ך ס"ק ק"כ
דס"ל דאם זוחלין מחמת האדם הטובל לא חשיב
זחילה אף אם אין המים שבים למקומן.

אמנם בבהגר"א סקל"ג כתב המקור לדברי
הרמ"א צסס הריצ"ש, ממתני' דג'
מקואות, משמע דאין אפשרות לפרש משנה זו
מטעם אחר, ואי נימא דס"ל דכשהמים נחפחו
מחמת הטובל לא חשיב זוחלין. א"כ מאי ראי'
למש"כ הרמ"א דאם שבים למקומם לא חשיב
זחילה, הא בג' מקואות זה מחמת הטובל ומה"ט
לא חשיב זוחלין. וע"כ דמה שנחפחו מחמת הטובל
אינו סיבה דלא להוי זוחלין, ולכך יש ראי' מג'
מקואות דאם שבים למקומן לא חשיב זוחלין. וי"ל
דצעין לתרוייהו כמו שהזכיר צריצ"ש ז' הספרות.

ובאמת למעשה לא מצוי שהמים חוזרים
למקומם כשאינו מחמת הטובל, דאם
המים יצאו מעלמן מ"ט יחזרו, ודוקא כשהמים
יצאו מחמת הטובל מצוי שחוזרים למקומן. אם
לא צמאיאות רחוקה שעשו שיצאו המים ויחזרו,
ובכה"ג י"ל דבאמת יפסל משום זוחלין אע"פ
שהמים שבים וכדמשמע מהריצ"ש שהזכיר ז'
הטעמים.